

O delu Arhivskega društva Slovenije

Ob štiridesetletnici Arhivskega društva Slovenije

Zveza zgodovinskih društev je predlagala predsedniku Republike Slovenije Milanu Kučanu, naj odlikuje Arhivsko društvo Slovenije z ustreznim odlikovanjem.

V ta namen so v prilogi poslali tudi obsežno obrazložitev, ki jo objavljamo v celoti, ker na kratko opisuje dejavnost našega društva, ki je bilo odlikovano z ukazom predsednika, objavljenem v Uradnem listu 44/95.

ZVEZA ZGODOVINSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE

Aškerčeva 2

61000 Ljubljana

Predsedniku Republike Slovenije

gospodu

Milanu Kučanu

Erjavčeva 17

61000 Ljubljana

Spoštovani gospod predsednik!

Pošiljamo Vam predlog za ustrežno odlikovanje Arhivskega društva Slovenije ob njegovi 40-letnici.

S spoštovanjem,

dr. Jera Vodušek-Starič

Predsednica

Zveze zgodovinskih društev Slovenije

Arhivsko društvo Slovenije (ADS) je bilo ustanovljeno 27. aprila 1954. Arhivsko problematiko na društveni ravni sta pred tem obravnavala Zgodovinsko društvo za Slovenijo, zlasti njegova arhivska sekcija, ter Arhivski svet LRS (ust. 1950), ki sta po ustanovitvi Zveze arhivskih delavcev Jugoslavije (novembra 1953) dala pobudo za ustanovitev Arhivskega društva Slovenije.

Društvo je postavilo v svoj program, da bo spodbujalo in pospeševalo preučevanje arhivistike in razvoj arhivske službe, uporabljanje arhivskega gradiva za potrebe zgodovinopisja in drugih znanosti in strokovno izpopolnjevanje kadrov. Poleg tega si je zadalo nalogo spodbujati zavest o pomenu arhivskega gradiva in seznanjati javnost z arhivsko službo in dejavnostjo arhivov. Od ukinjenega Arhivskega sveta je društvo prevzelo še nalogo usklajevanja arhivske službe v republiki.

Društvo je svoj program uresničevalo s sestanki, posvetovanji, seminarji in tečajji, z zborovanji in publikacijami. Pripravilo je tudi širše akcije v sodelovanju s

strokovnjaki z drugih področij.

V okviru društva so bila na članskih sestankih in posvetovanjih obravnavana in razjasnjena mnoga strokovna vprašanja, tesno povezana z delom v arhivu kot so inventarizacija arhivskega gradiva, objavljanje, popisovanje, valorizacija, do uporabe računalnika pri delu arhivistov. O problematiki, ki se dotika arhivistike, je društvo za svoje člane organiziralo predavanja strokovnjakov s teh področij tako o poslovanju registratur, o ustavni in pravni zgodovini, denarstvu, mikrofilmanju, informatiki. Za kompletnjšo obravnavo arhivske strokovne problematike je društvo prirejalo zborovanja, kamor je tudi vabilo strokovnjake z drugih področij. Doslej je bilo 16 zborovanj.

V okviru finančnih možnosti je društvo omogočilo članom udeležbo na arhivskih srečanjih v drugih jugoslovanskih republikah in tujini. Ti pa so nato na sestankih seznanjali članstvo z zaključki in vsebino teh srečanj in svojimi opažanji. Na teh srečanjih so naši arhivisti tudi aktivno sodelovali in seznanjali z našimi izsledki in prakso. Pomemben je bil prispevek naše arhivistike na zveznih jugoslovanskih srečanjih.

Veliko pozornost je društvo posvečalo mlajšim delavcem. Kot pripravo na strokovne izpite je zanje organiziralo tečaje. Že kmalu je iskalo možnosti za redno izobraževanje arhivistov. Sredi sedemdesetih let so uspeli razgovori na Oddelku za zgodovino Filozofske fakultete v Ljubljani o možnosti študija arhivistike na tem oddelku. Na predlog, ki sta ga podpisala Arhivsko društvo Slovenije in Skupnost arhivov Slovenije, je decembra 1975 svet oddelka sprejel sklep o uvedbi študija arhivistike. Leta 1977 je bila arhivistika vključena v program in v šolskem letu 1978/79 so predavanja stekla. Danes prihajajo naši arhivisti na delo v arhiv z osnovnim znanjem iz arhivistike. Imamo pa tudi že magistre in doktorje znanosti s področja arhivistike.

Kot usklajevalec arhivske službe je društvo s pobudami, mnenji in predlogi sodelovalo pri izdelavi zveznih in republiških predpisov in zakonov za arhivsko stroko in pripravljalo analize arhivske problematike. Zelo pomembno vlogo je društvo odigralo pri načrtovanju arhivske službe in ustanavljanju regionalnih arhivov v 50. letih. Tedaj so člani društva pregledovali in evidentirali arhivsko gradivo na terenu pri ustvarjalcih, dajali napotke za njihovo ohranitev in ustreznim organom v republiki posredovali pobude za ustanavljalne arhivskih zavodov.

Društvo si je prizadevalo tudi za ureditev statusnih (statusnih) vprašanj arhivskih delavcev zlasti v petdesetih letih, ko je predstavljalo tudi sindikalno organizacijo za delavce v arhivih.

Društvo je izpeljalo tudi nekatere širše akcije s strokovnjaki drugih področij. Zelo pomembna so bila posvetovanja o izdajanju virov za slovensko zgodovino.

Predsednik Republike Slovenije Milan Kučan je podelil priznanje Arhivskemu društvu Slovenije 21. februarja 1996 srebrn znak svobode ob njegovi 40. letnici

Udeleženci strokovne ekskurzije v Jeruzalemu, 29. septembra 1995,
ob 16. posvetovanju arhivskih delavcev na Ptuju

vino, ki jih je društvo pripravilo skupaj z Zgodovinskim inštitutom SAZU v letih 1969-1972. Kot rezultat teh posvetovanj je društvo objavilo Program edicij virov za slovensko zgodovino (Ljubljana 1972).

Številne sodelavce je društvo pritegnilo v akcijo ob 50-letnici podpisa Arhivskega sporazuma z Avstrijo leta 1973. Društvo je o tem vprašanju pripravilo odprto pismo, ki so ga podpisali Svet jugoslovanskih akademij, Skupnost jugoslovanskih univerz, Zveza društev arhivskih delavcev Jugoslavije, Zveza društev zgodovinarjev Jugoslavije ter vsa republiška in pokrajinska društva. Pismo, prevedeno v svetovne jezike, je društvo v nekaj sto izvodih razposlalo doma in v tujino, da bi strokovno javnost obvestilo o neizpolnjeni pogodbi. Želelo je opozoriti tudi jugoslovansko zunanje ministrstvo, da bi se zavzelo za vrnitev arhivov. Zelo odmevna akcija je gotovo pripomogla, da so se pogajanja o vračanju arhivov leta 1975 ponovno obnovila. Vrnjeno je bilo dosti gradiva, čeprav vračanje še ni dokončano.

Društvo je izdalo nekaj temeljnih publikacij v naši arhivistiki. Tako leta 1965 v sodelovanju z arhivi Vodnik po arhivih Slovenije in leta 1984 Vodnik po fondih in zbirkah v Sloveniji, ki je izšel v okviru serije, ki jo je izdala Zveza društev arhivskih delavcev Jugoslavije, leta 1989 je bil pripravljen še dopolnilni zvezek s popisom arhivskih fondov in zbirk, ki jih hranijo nearhivske institucije (v rokopisu). Sodelovalo je za slovenski del pri arhivski terminologiji jugoslovanskih narodov, ki jo je izdala Zveza društev arhivskih delavcev Jugoslavije leta 1972. Društvo je pripravilo načrt o sistematičnem izdajanju serije publikacij za približevanje arhivov in njihove dejavnosti širši javnosti ter serije učbenikov. V prvi sta izšli Arhivi (1969) in Arhivi v Sloveniji (1970), v drugi pa Arhivska tehnika (1972), Arhivistika (1973) in Zgodovina arhivov in arhivske službe (1976), v to serijo bi lahko uvrstili še Arhivsko gradivo po osvoboditvi (1977) in nekatere druge manjše objave referatov z zborovanj. Sredi 70. let je društvo osnovalo slovenski arhivski časopis Arhivi (doslej 16 letnikov) in Viri za slovensko zgodovino (6 zvezkov).

Arhivsko društvo je odigralo pomembno vlogo pri ohranitvi naše pisne dediščine, pri postavitvi arhivske službe, njenem usklajevanju in povezovanju v Jugoslavijo in v svet. Od ustanovitve smo sledili načrtom in razvijanju arhivske vede na domači arhivski praksi. V teh prizadevanjih je ustanovilo tudi strokovno revijo in ob njej povežalo delavce v vseh slovenskih arhivih.

Društvo je ves čas svojega delovanja opravljalo povezovalno nalogo. Po svojem članstvu tesno povežano z arhivi in delom na terenu je odkrivalo probleme in jih tudi reševalo. Lahko pa je o njih strokovno utemeljeno poročalo in bolj ali manj zainteresiralo ustrezne organe. Društvo je uspevalo z entuziazmom in strokovno avtoriteto svojih članov, kajti "društveno delo ne sloni na nobenih dekretih, temveč je vedno izraz prostovoljnega sodelovanja, ki v strokovnem društvu raste iz strokovne kvalifikacije in njene moralne avtoritete", kakor je na začetku delovanja društva povedal njegov prvi predsednik dr. France Škerl.

Predlagamo, da se Arhivsko društvo Slovenije za njegov prispevek k organiziranju arhivske službe in razvoj arhivske vede na Slovenskem ob 40-letnici njegovega delovanja odlikuje s častnim znakom svobode.

Govor predsednice ADS Milice Trebše Stolfa na XVI. zborovanju arhivskih delavcev na Ptuju, 27.-29. septembra 1995

Spoštovane kolegice in kolegi!

Vesela sem, da so se arhivskim delavcem Slovenije na 16. rednem zborovanju tu na Ptuju pridružili tudi dragi gostje - z ministrstva za kulturo RS samostojna svetovalka g. Milena Cerar župana mest pokroviteljev zborovanja Mestne občine Ptuj dr. Miroslav Lucič in občine Ormož g. Vili Trofenik kolega iz varaždinskega arhiva kot predavateljica pa tudi dr. Andrea Wettmann znanstvena sodelavka arhivske šole v Marburgu v Nemčiji.

Vsem prisrčen pozdrav in dobrodošli na tem delovnem srečanju v organizaciji ADS in tokratnega gostitelja odličnega soorganizatorja Zgodovinskega arhiva Ptuj.

Zakaj se je ADS odločilo za temo zborovanja SLOVENSKI ARHIVI IN JAVNOST? Utemeljeni razlogi so nas vodili v tako odločitev.

Arhivska kulturna dediščina postane "otipljiva" šele ko jo vidimo - skrita v arhivski škatlji je le še ena skrivnost, povezana s skrivnostnim poklicem arhivarja in togega zasledovanja zgodovine. Z drugimi besedami le s skrbno analizo naših arhivskih javnih programov bomo lahko našli pot do najširšega kroga ljudi, da bodo lažje razumeli čar, ki jim ga lahko nudi pogled v arhivsko kulturno dediščino. Arhivski delavci imamo mnogo daljšo in napornejšo pot uveljavljanja svoje stroke v javnosti od mnogih drugih poklicev. In tudi iskanju te poti je namenjeno naše zborovanje.

Mnogo vprašanj se pojavlja o naravi in temeljnem arhivskem delu, čemur bomo morali posvetiti tudi v raziskavah več pozornosti.

Znanstvene discipline, ki temelje izključno na zgodovinski in njej sorodnih vedah, ne zadoščajo več za uspešno vrednotenje bogastva arhivske dediščine, če naj zainteresiramo najširši krog, da bo znal pravilno ocenjevati in vrednotiti arhivsko kulturno dediščino. Javnost bomo morali maksimalno pravilno zainteresirati, če naj si pridobimo njihovo razumevanje in podporo našim programom predstavitev dela od raziskovalne do izobraževalne dejavnosti in seveda raznih vrst oblik in vsebin kulturnih akcij. Tudi tem prizadevanjem je namenjeno naše sedanje zborovanje.

Tehnike branja pisanja in matematike so doživele